

Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206R103 Restaurování a konzervace uměleckých děl na papíru a souvisejících materiálech v akademickém roce 2021/2022

DĚJINY UMĚNÍ

01/ Výtvarné umění antiky a raného středověku

Architektura a sochařství v antickém Řecku a Římě (Vitruvius a architektonické řády, klasické řecké sochařství – Feidias, Praxiteles, helénismus), antické malířství (zvl. pompejský styl), raně křesťanské umění v Římě a v Ravenně, knižní malba v pozdní antice a raném středověku (insulární umění, karolínská a otonská renesance, byzantská ikona)

02/ Vrcholně středověké umění v západní Evropě a v Itálii

Románská a gotická architektura ve Francii, Anglii a německých zemích, počátky gotického slohu v architektuře, organismus gotické katedrály a podíl výtvarných umění na její výzdobě (vitráže, sochařství).

03/ Románské a gotické umění v českých zemích

Románská architektura, malířství (nástěnná malba, skriptoria), šíření gotického slohu v architektuře (cisterciáci), lucemburské umění (M. z Arrasu, P. Parlář a výstavba a výzdoba katedrály sv. Víta), okruh malířských realizací (mistr Vyšebrodský, Theodorik a další osobnosti, Emauzy, Karlštejn), krásný sloh (Mistr Třeboňského oltáře, rukopisy Václava IV.)

04/ Umění tzv. Severské renesance

Nizozemské malířství (bratři z Limburku, Van Eyck, Rogier van der Weyden, Hieronymus Bosch, Pieter Brueghel aj.), němečtí grafici a malíři (Martin Schongauer, Albrecht Dürer, Dnajska škola), pronikání vlivů italské renesance do zaalpské Evropy, vliv severské malby na italské umění (technika olejomalby).

05/ Pozdní gotika a raná renesance v českých zemích

Pozdně gotická architektura a malba (např. Kutná Hora, H. Spiess, A. Pilgram, mistr Žirovnický, mistr Litoměřického oltáře), raně renesanční realizace (Moravská Třebová, Tovačov, Benedikt Ried, malby perštejnského zámku v Pardubicích), knižní kultura a iluminace husitské doby a pozdní gotiky

06/ Umění gotiky, protorenesance a rané renesance v Itálii

Umění Duecenta a Trecenta v Itálii (Giotto, Cavallini, Pisanové). Quattrocento ve Florencii, zvláště malířství (Masaccio, Fra Angelico, Sandro Botticelli aj.), lineární perspektiva jako výtvarný úkol (Mantegna, Piero della Francesca).

07/ Umění vrcholné renesance a manýrismu v Itálii a západní Evropě

Významné osobnosti vrcholně renesančního malířství (Řím – Rafaelova škola, Michelangelo, Florencie – Vasari, Bronzino, Benátsko – Tizian, Veronese, Tintoretto), vymezení manýrismu jako uměleckého slohu, Giulio Romano, Primaticcio a italští manýristé ve Fontainebleau, El Greco.

08/ Umění renesance a manýrismu v českých zemích

Belveder, renesanční zámky, renesanční portrétní umění a epitafy (J. Seisenegger), sgrafitové dekorace a grafické předlohy, umění na dvoře Rudolfa II. (G. Arcimboldo, B. Spranger, H. Aachen, A. Sadeler, J. Hoefnagel)

09/ Umění italského baroka

Významné osobnosti barokní architektury a sochařství v Římě (Borromini, Bernini, Algardi), malířství 17. a 18. století v Itálii (Caravaggio a rozvoj šerosvitu, Caracciiové, A. Pozzo a iluzorní malba, francouzští klasicisté v Římě – Poussin a Lorrain, benátská malba 18. století – Canaletto, Tiepolo), italská barokní grafika (G. B. Piranesi)

10/ Umění 17. století v západní Evropě a v českých zemích

D. Vélazquez a španělská malba 17. století, specifika holandské a vlámské malby a grafiky (žánry: zátiší, portrét, krajinomalba, P. P. Rubens, F. Hals, Rembrandt jako malíř a grafik, J. J. Sandrart). Malířství v českých zemích malířství (K. Škréta, J. J. Heinsch, M. Wilmann, J. K. Liška), grafik V. Hollar, J. v d. Nypoort

11/ Umění 18. století v českých zemích

Architektura (radikálně barokní skupina, gotizující barok, Santini, Dietzenhoferové), sochařství (M. B. Braun, F. M. Brokof), malířství (P. Brandl, M. V. Halbax, V. Kupecký, N. Grund), grafika (M. Rentz).

Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206R103 Restaurování a konzervace uměleckých děl na papíru a souvisejících materiálech v akademickém roce 2021/2022

12/ Umění klasicismu a romantismu v západní Evropě a v českých zemích

Klasicismus ve Francii (umění za napoleonských válek, David, Ingres), romantismus ve francouzské a německé malbě (E. Delacroix, C. D. Friedrich), anglická krajinomalba, česká romantická a historická malba (Mánesové, Rubenova škola, Haushoferova škola, Mařákova škola), Nazarění. Generace Národního divadla.

13/ Realismus, impresionismus a postimpresionismus ve Francii a jejich vliv na české malířství

Barbizonská škola, Edouard Manet, francouzští impresionisté, tendence v malbě na konci 19. století: Van Gogh, Gauguin, Cézanne, česká malba (Purkyně, Chitussi, Slavíček)

14/ České a světové malířství konce 19. století a první poloviny 20. století

Hlavní osobnosti evropského symbolismu a secese (zvláště Francie, Anglie a Německo), české malířství přelomu 19. a 20. století – hlavní tendence a osobnosti (Slavíček, Hudeček, Preisler, Hynais, Pirner, Kupka aj.) Kubismus, expresionismus v Evropě a u nás (Osma, Skupina výtvarných umělců), dada a surrealismus (vč. poetismus, Devětsil – Karel Teige, Štýrský, Toyen), konstruktivismus a abstrakce.

15/ Umění druhé poloviny 20. století

Abstrakce a figurace, hlavní umělecké tendence a osobnosti ve výtvarném umění od 50. let 20. století ve světě (Pollock a akční malba, informel, popart, opart). Umělecká tvorba v diktatuře. Situace umění v socialistickém Československu (Medek, Koblasa, Šimotová, Švankmajer, umění 60. let).

Vypisuje: Mgr. Vladislava Říhová, Ph.D.

Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206R103 Restaurování a konzervace uměleckých děl na papíru a souvisejících materiálech v akademickém roce 2021/2022

TECHNIKY RESTAUROVÁNÍ A KONZERVACE

1. Průzkum uměleckých děl na papíru a příbuzných materiálů

Smysl a cíle restaurátorského průzkumu, rozdělení podle charakteru např. invazivní, neinvazivní destruktivní, nedestruktivní, jiné průzkumy, vztahující se ke zkoumanému dílu: laboratorní, archivní, uměnovědné aj.

2. Metody čištění uměleckých děl na papíru

Mechanické čištění, vodné, chemické, čištění na principu chemické reakce atd.

3. Restaurování papírové podložky uměleckých děl s ohledem na barevné vrstvy

Typy poškození papírové podložky, příčiny poškození podložky, úprava pH podložky, doklizení, zajištění barevných vrstev, stabilizace korozních produktů na papírové podložce.

4. Skeletizace díla a metody doplňování chybějících částí podložky

Vysprávky nosné papírové podložky, příprava papírové suspenze, systémy skeletizace díla, kašírování na pomocné podložky: papírové, textilní. Tmelení defektů v barevných vrstvách malby.

5. Restaurování novodobé papírové podložky uměleckých děl

Např. restaurování transparentních papírů, vysprávky nosné papírové podložky, příprava speciální upravované papíroviny, kašírování na pomocné podložky, laminace, retuš.

6. Konsolidace malby na papírové podložce

Konsolidace a fixování uvolněných částí malby, fixativy trvalé a přechodné.

7. Retuš uměleckých děl na papíru a příbuzných materiálů

Retuš barevných vrstev-způsoby současné i historické, materiály k retuši.

8. Restaurování olejomalb na papírové podložce

Konsolidace, čištění malby, laky-typy historických i novodobých laků, typy poškození lakových vrstev a jejich příčiny, způsoby aplikace závěrečných laků, ztenčování nebo snímání nevhodných lakových vrstev.

9. Adjustace uměleckých děl na papíru, jejich uložení v depozitářích a prezentace

Režim v depozitářích, podmínky pro bezpečnou výstavní prezentaci.

10. Techniky malby na papíru

Malba vodou ředitelnými barvami, Akvarel, kvaš, kaseinové barvy, barvy pojené arabskou gumou, gumou z ovocných stromů a tragantem, barvy pojené škrobovým mazem, barvy pojené vaječným bílkem, úprava podkladu s ohledem na použitou techniku.

11. Techniky malby na papíru – tempera

Emulze, typy emulzí, rozdělení temper podle rozpustnosti, kaseinová tempera, vosková emulze temperey: škrobová, vaječná-žloutková, klišová, úprava podkladu s ohledem na použitou techniku.

12. Techniky malby na papíru – olejomalba

Papírová podložka a podklady, olejová pojidla, pigmenty, ředidla, techniky: alla prima, vrstvená.

13. Techniky malby na papíru

Pastel, křídly, uhel, rudky, podložky, podklady, adjustování děl

14. Koncepce restaurátorského zásahu

Terminologie, konzervace, částečný zásah, komplexní restaurování, míra doplňování chybějících částí.

Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206R103 Restaurování a konzervace uměleckých děl na papíru a souvisejících materiálech v akademickém roce 2021/2022

Literatura:

Brandi, C., *Teorie restaurování*, Praha 2002.

Đurovič, M. a kolektiv, *Restaurování a konzervování archiválií a knih*, Praha 2002.

Hégr, M., *Technika malířského umění*, Praha 1941.

Hégr, M., *Malba, materiály a techniky*, Praha 1953.

Kelly, F., *Art Restoration*, Newton Abbot: David and Charles, 1971.

Kiplik, D., I., *Technika malby*, Praha 1952.

Kubička, R., Zelinger, J., *Výkladový slovník, malířství, grafika, restaurátorství*, Praha 2004.

Nejedlý, V., *K vývoji retuše malířských děl v českých zemích ve druhé polovině 20. století*, Zprávy památkové péče, ročník 65, číslo 6, Praha 2005.

Nicolaus, K., *The Restoration of Paintings*. Kőnemann 1999.

Poulsson, T. G., *Retouching of art on paper*, 2008

Slánský, B., *Technika malby, průzkum a restaurování obrazů*, Praha, 1956.

Slánský, B., *Technika v malířské tvorbě (malířský a restaurátorský materiál)*, Praha 1973.

Wolbers, R., *Cleaning Painted Surfaces, Aqueous Methods*, 2000

Zelinger, J., Heidinsfeld, V., Kotlík, P., Šimůnková, E., *Chemie v práci konzervátora a restaurátora*, Praha 1987.

Vypisuje: Mgr. art. Luboš Machačko, Art.D.

Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206R103 Restaurování a konzervace uměleckých děl na papíru a souvisejících materiálech v akademickém roce 2021/2022

TECHNOLOGIE RESTAUROVÁNÍ A KONZERVACE

1. Historie vzniku papíru a vývoj technologie jeho výroby. Výroba ručního a strojového papíru. Suroviny pro výrobu papíru.
2. Chemická a nadmolekulární struktura celulózy, hemicelulóz a ligninu. Chemické mechanismy degradace papíru: hydrolýza, oxidace, síťování fotodegradace. Biologická degradace: mikroorganismy, hmyz, hlodavci. Způsoby dezinfekce, dezinfekční látky.
3. Vlastnosti papírů: fyzikální, chemické, mechanické a optické. Podmínky ukládání dokumentů, jejich regulace a úložné systémy. (Klimatické podmínky, světelné podmínky, plynné a prachové znečištění).
4. Čištění: mechanické, pomocí organických rozpouštědel, pomocí vodných systémů a bělení. Odkyseloání (výhody a nevýhody různých metod).
5. Doklizení, zpevňování a lepení, přírodní, modifikovaná přírodní a syntetická klíždla a lepidla. Opravy trhlin, doplňování chybějících míst, laminace za studena a za tepla, štěpení.
6. Záznamové prostředky: tuše, železagalové inkousty, tiskařské barvy, tužky, novodobé záznamové prostředky. Konzervace záznamových prostředků: trvalá a dočasná fixace barevné vrstvy, konzervace dokumentů s železagalovými inkousty.
7. Bílé a černé pigmenty – hlavní zástupci, jejich složení a vlastnosti.
8. Žluté, červené a hnědé pigmenty – hlavní zástupci, jejich složení a vlastnosti.
9. Modré a zelené pigmenty – hlavní zástupci, jejich složení a vlastnosti.
10. Polysacharidy, bílkoviny – vlastnosti, hlavní zástupci a použití.
12. Vysychavé oleje, přírodní pryskyřice, vosky - vlastnosti, hlavní zástupci a použití.

Doporučená literatura:

ĐUROVIČ, M. Sylaby přednášek.

BAYER, K. Sylaby přednášek (přírodní pojiva, pigmenty)

ĐUROVIČ, M. a kol. Restaurování a konzervování archiválií a knih. Praha; Litomyšl: Paseka, 2002.

ZELINGER, J. A KOL. Chemie v práci konzervátora a restaurátora. Academia, Praha, 1987.

ZPRAVODAJ STOP, Restaurování voskových předmětů; Druhy vosků jejich vlastnosti, možnosti konzervace a restaurování, Zpravodaj Společnosti pro technologie ochrany památek, Svazek 18, 1/2016

ŠIMŮNKOVÁ E., BAYEROVÁ, T., Pigmenty, Praha 1999

MASSCHELEIN-KLEINER L., Ancient Binding Media, Varnishes and Adhesives, ICCROM, 1985

Vypisuje: Ing. Karol Bayer